Het Wassenaarse Fotografieverbod **Jit Peters**

Aan de onafhankelijkheid van de rechter die uitspraak deed in het geding van de Nederlandse Vereniging van Journalisten en het Nederlands genootschap van Hoofdredacteuren tegen de gemeente Wassenaar over het fotografieverbod hoeft niemand te twijfelen. Misschien heeft de Koningin op het portret aan de muur achter de rechter goedkeurend geknikt bij de gedachte dat het gelijkheidsbeginsel voor al haar onderdanen geldt. Want eigenlijk ging het in deze zaak meer over het gelijkheidsbeginsel, al spreekt de rechter daar in het geheel niet over. Voor de Wassenaarse gemeenteraad speelde het gelijkheidsbeginsel blijkbaar geen rol bij het verzoek het prinselijk paar te behoeden voor fotografen. Goed dat ook het Genootschap van Hoofdredacteuren opkwam voor het recht van de fotografen de groei van Maxima's buik te volgen. Dat mocht het volk natuurlijk niet worden onthouden. Kortom, er stond wat op het spel!
De rechter moet dat beseft hebben toen hij oordeelde dat de bewuste verordening als disproportioneel en onmiskenbaar onverbindend moest worden aangemerkt. De motivering waarop dit oordeel steunt, is revolutionair te noemen.
De rechter erkent dat het recht op nieuwsgaring niet alleen beschermd wordt door artikel 10 EVRM, maar ook door artikel 7 Grondwet. Dat gaat ver, zeker nu hij de laatste conclusie niet clausuleert met betrekking tot beperkingsmogelijkheden. Nu is het flauw om de motivering van de rechter in kort geding op een goudschaaltje te wegen. Toch is het zeer de vraag of deze uitspraak school gaat maken. Daarvoor kenmerkt de argumentatie van de rechter zich te veel door 'grote stappen, snel thuis'.

Nu beschermt artikel 10 EVRM inderdaad de ontvangstvrijheid, maar niet expliciet de nieuwsgaring als onderdeel van de vrijheid van meningsuiting. Wel heeft men in een interpretatieve verklaring vastgelegd dat de garingsvrijheid impliciet beschermd wordt[i] en wordt dit in de jurisprudentie onder anderen sedert de Goodwin zaak uitdrukkelijk erkend. Dit constateert de rechter dan ook terecht. Ten aanzien van artikel 7 Grondwet stelt hij dat "de regering expliciet heeft opgemerkt dat de garingsvrijheid ook door het openbaringsrecht van artikel 7 van de Grondwet wordt beschermd". Dat is maar ten dele juist. De regering deed deze uitspraak in een betoog waarin zij omstandig aangaf waarom het ontvangst- en garingsrecht niet expliciet moest worden opgenomen als onderdeel van artikel 7 Grondwet. [iii] Immers, zulk een recht zou vele beperkingsclausules met zich mee brengen. In het boek *Uitingsvrijheid* wordt terecht opgemerkt dat onduidelijk is gebleven in hoeverre het garingsrecht beschermd wordt en dat we moeten wachten op nadere criteria van de zijde van de rechter.[iv] Welnu, de rechter heeft in deze zaak geen enkel criterium gegeven. Bij de botsing van de grondrechten privacy en vrijheid vanmeningsuiting toetst de rechter in dit geval uitsluitend aan proportionaliteit en subsidiariteit.

Deleted:
Deleted: svrijheid
Deleted: .
Deleted: ii
Deleted: vrijheid van
Deleted:

Maar als het garingsrecht onder het openbaringsrecht valt, dan kennen we een dijk van jurisprudentie ten aanzien van artikel 7 Grondwet. Dan mag het garen, als onderdeel van het openbaren uitsluitend beperkt worden door de wetgever in formele zin en mag de verordening niet de inhoud regelen. Dat doet de Wassenaarse verordening nu juist wel: de foto's van het koninklijk paar zijn de inhoud van de boodschap zelf.
Had de rechter het garingsrecht niet beter kunnen ophangen aan het verspreidingsrecht onder artikel 7? Dat kan een gemeente regelen zolang een verspreidingsmiddel maar niet geheel verboden of illusoir gemaakt wordt. Er moet enige betekenis van het verspreidingsmiddel overblijven. Was dat het geval? Mijns inziens nauwelijks: geen foto's van de kroonprins en Maxima rond hun woning.

Bij de afweging tussen privacy en vrijheid van meningsuiting acht de rechter duidelijk het laatste recht het zwaarst wegen. De strafzaak tegen een journalist van de Haagsche Courant die een proefproces uitlokte, kon niet afgewacht worden omdat een *wezenlijk* grondrecht in het geding was. Daarmee is de spoedeisendheid van de zaak gegeven. Het recht op privacy noemt de rechter een *belangrijk* grondrecht, maar het recht op vrijheid op vrije meningsuiting noemt hij *in een democratie van eminent belang*. Uit het gebruik van de verschillende termen proeven we al het waardeoordeel in deze belangenafweging. Maar wanneer de rechter de omstandigheden wat meer concreet getoetst had en niet was blijven steken in een abstracte toetsing, kan men dan zeggen dat de foto's van het prinselijk paar van eminent belang zijn in een democratie? Ik hoop van niet.

Het meest radicaal betoont de rechter zich als hij aangeeft de afsluiting van een groter gebied van de Horsten als reëel alternatief voor het fotografieverbod te zien. Wat schieten de fotografen daar mee op? De wandelaar is dan het echte slachtoffer van de uitingsvrijheid. Hier lijkt de rechter echt de weg kwijt.

Jammer is dat de rechter niet toekomt aan de vraag of de verordening wel de huishouding van de gemeente betreft. De algemeenheid van de regeling is immers ver te zoeken. Het gaat alleen om de privacy van het prinselijk paar. Het prinselijk paar is in belangrijke mate publiek bezit. De vraag is of ook andere inwoners van Wassenaar om privacy rond hun woning kunnen verzoeken. Daar draait de zaak mijns inziens eigenlijk om: het gelijkheidsbeginsel. Maar dan hadden we deze radicale uitspraak over het belang van het garingsrecht gemist. En dat zou jammer zijn geweest.

---

[i] J.M. de Meij e.a.,*Uitingsvrijheid*, Amsterdam, 2000, 3e druk, p.129-143.

[iii] Kamerstukken II, 1981-1982, 16905-1638, nr. 5, p. 14.

[iv] J.M.de Meij, e.a., a.w. p. 142

Deleted: De

Deleted: 2002,